

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

A1 DERSİ BİTİRME TEZİ

MEHMET EROĞLU'NDA KAÇIŞI İZLEMEK

Rehber Öğretmen : AYŞE YILDIZ
Öğrencinin Adı : GÜNCE
Öğrencinin Soyadı : BAYRAM
Öğrencinin Numarası : D1129053
Tezin Sözcük Sayısı : 3826

Araştırma Sorusu: Mehmet Eroğlu'nun "Yarım Kalan Yürüyüş" ve "Düş Kırgınları" adlı yapıtlarının odak figürleriyle yansıtılan "kaçış" izleğinin neden ve sonuçlarıyla incelenmesi.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. TOPLUMDAN KAÇIŞ	3
3. AŞKTAN KAÇIŞ	7
4. KENDİNDEN KAÇIŞ	12
5. SONUÇ	17
6. KAYNAKÇA	18

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Programı, A1 Türk Dili ve Edebiyatı Dersi kapsamında hazırlanan bu tezde Mehmet Eroğlu'nun "Yarım Kalan Yürüyüş" ve "Düş Kırgınları" adlı yapıtlarında bireyin kaçıışı incelenmiştir. Ön çalışma olarak Mehmet Eroğlu'nun "Yarım Kalan Yürüyüş", "Düş Kırgınları", "Yürek Sürgünü", "Zamanın Manzarası", "Geç Kalmış Ölü" ve "Kusma Kulübü" adlı yapıtları okunmuştur. Bu yapıtlarda karşımıza erkek karakter olarak çıkan odak figürlerin, kendilerini yalnızlığa mahkûm etmiş ve çevrelerinden uzaklaşan bireyler oldukları dikkat çekmektedir. Roman odak figürlerinin bu tutumu nedeniyle tez konusunda "**kaçış**" izleği üzerinde yoğunlaşmaya karar verilmiştir. Tezin genelinde, yapıtlardaki odak figürlerin kendi benliklerinden ve toplumdan kaçışlarının sebep ve sonuçlarıyla incelenmesi amaçlanmıştır. Ortak noktalarının yoğunluğu nedeniyle bu çalışma için seçilen "Yarım Kalan Yürüyüş" ve "Düş Kırgınları" adlı yapıtlarda, kaçış izleğinin üç ana başlık altında yansıtıldığı gözlemlenmiştir; tez başlıkları buna göre oluşturulmuştur. "Toplumdan Kaçış" olgusu incelenirken, odak figürlerin gerek kendi davranışları gerekse dış etkenler sebebiyle kalabalıktan uzaklaşmaları ve bu durumun, yalnızlaşmalarına neden olması ele alınmıştır. "Aşkdan Kaçış", karakterlerin geçmişte yaşadıkları aşkların etkisinden kurtulamadıkları için yeni aşklara kapalı olmalarının, bunun sonucunda çevrelerindeki kadınlara karşı ilgisizliklerinin incelendiği başlıktır. Toplumdan ve aşktan kaçışın bireyin kendisiyle barışık olmamasıyla yakından ilintili olduğuna dikkat çekilmiş; tüm bunların temelinde odak figürlerin geçmişten getirdikleri acılarının ve iç çatışmalarının bulunduğu vurgulanmıştır. "Kendinden Kaçış" incelenirken, vicdanları ve iç dünyaları rahat olmayan bu kişilerin yalnızca toplumdan ve aşktan değil, kendilerinden de kaçtıkları gerçeği üzerinde durulmuş; bunun nedeni olarak kendi varlıklarına ve benliklerinin ayrılmaz birer parçası haline getirdikleri acılarına katlanamamaları gösterilmiştir. Odak

figürlerin kendilerinden kaçışları; anlam arayışlarını başka olgulara yönlendirmeleri ile gerçekleşmiştir. “Yarım Kalan Yürüyüş”te odak figür Korkut’un kendini kurtarıcılığa adayarak, “Düş Kırgınları”nda odak figür Kuzey’in alkole sığınarak varoluşunu kendisi için katlanılır kılmaya çalışması; buna rağmen iki karakterin de iç huzuruna kavuşamayıp yapıtın sonunda ölümü seçmesi irdelenmiştir.

Sözcük Sayısı: 280

Araştırma Sorusu: Mehmet Eroğlu'nun "Yarım Kalan Yürüyüş" ve "Düş Kırgınları" adlı yapıtlarının odak figürleriyle yansıtılan "kaçış" izleğinin neden ve sonuçlarıyla incelenmesi.

1.GİRİŞ

"Ey unutuş! kapat artık pencereni,

(...)

Amansız geceler yayıl dört yanıma

Ey unutuş! Kurtar bu gamlardan beni."

Ahmet Muhip Dıranas (Olvido'dan)

Kişinin çevresiyle uyum içinde olabilmesi ve sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için öncelikle kendisiyle barışık olması gerekmektedir. İç hesaplaşmalarını sonuçlandıramayan bireylerin topluma ve kendine yabancılaşması, bunun sonucunda da mutluluktan ve çevresiyle uyumdan uzaklaşması kaçınılmaz hale gelir. Kendisiyle barışıklık, bireyin iç benliğindeki bütünlükle ilgili gibi görünürken, temelde vicdanın rahat ve huzurlu olmasına dayanır. Bu huzur; ancak kişinin benliğini suçluluk ve pişmanlık gibi geçmişten gelen rahatsız edici duygulardan arındırması ile mümkündür.

Mehmet Eroğlu'nun yapıtlarında odak figürler, iç barışıklığı sağlayamamış bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle bu çalışmanın üzerinde yoğunlaştırıldığı "Yarım Kalan Yürüyüş" ve "Düş Kırgınları" adlı yapıtlarda odak figürlerin toplumdan uzaklaşmış, insan ilişkilerine yabancılaşmış, yalnız kalmayı seçmiş kişiler olması göze çarpmaktadır. Bu durum, temelde figürlerin geçmişten kopamayışları ile ilişkilidir. İki yapıtta da kurgusal gerçeklik, odak figürlerin iç dünyalarındaki dayanılmaz rahatsızlık üzerine oturtulmuştur. Bu rahatsızlığın nedeni de geçmişten getirdikleri pişmanlıklar, eksiklikler ve aşk acılarının

tutsaklığından kurtulamamaları olarak yansıtılmıştır. “Yarım Kalan Yürüyüş”te unutamama durumu, odak figürün kendi seçimi iken, “Düş Kırgınları”nda Kuzey’in olanları unutmak istemesine rağmen belleğine söz geçirememesi biçiminde yansıtılmıştır. Geçmişte yaşanan aşkların, çocukluktan gelen acıların ve pişmanlıkların güvensizlik ve yabancılaşmaya yol açması sonucunda karakterlerin toplumdan ve aşktan kaçışa yönelmesi dikkat çekmektedir. Bu kaçışlarla tamamen yalnızlaşan figürler, belleklerinden uzaklaştıramadıkları suçluluk duygusunun da etkisiyle zaman içinde kendi benliklerine de yabancılaşmakta, yaşamaya dayanamaz hale gelmektedirler.

2.TOPLUMDAN KAÇIŞ

Mehmet Eroğlu'nun yapıtlarındaki odak figürlerin sancılı, uyumsuz, arayış içindeki yaşamları dikkat çekicidir. Düş Kırgınları ve Yarım Kalan Yürüyüş, odak figürlerin geçmişin tutsaklığından kurtulamayışlarının öyküleri olarak nitelendirilebilecek yapıtlardır.

Yarım Kalan Yürüyüş adlı yapıtın odak figürü Korkut Laçın de bu uyumsuzluğu ve acıyı yansıtır. Korkut'un vicdanının geçmişi nedeniyle hala rahatsız olması dikkat çekmektedir. Bu rahatsızlık onu "sır" adını verdiği anlam arayışına iter ve roman gerçekliği bu arayış üzerine oturur. Korkut Laçın hayatın anlamını ararken çevresindeki insanların da ondan uzaklaşmasına neden olacak davranışlar geliştirir: Kendini Tanrı'yla özdeşleştirir ve kurtarıcılık görevi üstlenir. Bu eğilim onun suçlanmasına ve arkadaşlarının kendisine sırt çevirmesine, dolayısıyla toplumla arasındaki uçurumun derinleşmesine neden olur.

"Arkadaşlarının onu sevip sevmediğini sorunca da aynı sesle cevap verdi: 'Nefret ederler.' (...) Şaşkınlıkla doğruldum. 'Neden?' diye sorduğumu hatırlıyorum. 'Onlara korkaklıklarını hatırlattığım için. Nefret etmelerinin nedeni bu olmalı,' dedi."

(Yarım Kalan Yürüyüş 33)

Çocukluk arkadaşları Asım Hacıoğlu ve Hasan Doğan, onun kahramanca davranışlarını kendi özgüvenlerinin ellerinden alınması olarak görmekte ve onu kendilerini kanıtlamalarını engellemekle suçlamaktadır. Hasan Doğan'ın kızgınlığı zaman içinde Korkut'u öldürmeye çalışmasına kadar varan nefrete dönüşmüştür:

"Elini tekrar tabancaya doğru eğerken, 'Cesurdun,' diye devam ediyor. 'Çok cesurdun. Bana kendimi sınamam için hiç fırsat tanımadın.' Demek sorunu bu: Her şeyi üstlenmem. 'Kaybedecek bir şeyim yoktu,' diyerek kendimi savunuyorum." (Yarım Kalan Yürüyüş 188)

Asım Hacıoğlu ise Korkut'u bir kahraman değil "*korku taciri*" olarak nitelemekte, onun "*yalnızlığından başka kaybedecek bir şeyi olmadığı için*"(Yarım Kalan Yürüyüş 158) yenilmez olduğunu ileri sürmektedir. Bu şekilde suçlamasının ardında Hasan Doğan'inkine benzer bir sebep yatmaktadır; o da Korkut'un kurtarıcı kimliğini kendi özgüvenine karşı bir tehdit olarak görmektedir. Okul yıllarında kendini arkadaşlarına kanıtlamaya çalışırken zor durumda kalan Asım'ın yardımına Korkut koşmuş, onu kurtarmıştır. Bu şekilde onun hem arkadaşları arasında yer edinmesini engellediğini hem de bu kahramanlıktan kendine pay çıkardığına düşünən Asım, kendini korumaktan aciz görüldüğü için küçümsendiğini hissetmekte, diğer yandan da ödeyemeyeceğini bildiği bu minnet borcu altında ezilmektedir. Bu eziklik hayatı boyunca peşini bırakmadığı için nefreti içinde büyüyecek, yıllar sonra Korkut'la karşılaştığında duygularını gizlemeyecek, nefretini onu öldürecek kadar ileri götürecektir.

En belirgin karakter özelliği olan kurtarıcılık Korkut Laçın'ın çevresindeki insanları küçük düşüren bir tutum sergilemesine ya da bu şekilde anlaşılmasına neden olmaktadır. Bu özelliği onun toplumda benimsenmesini ve sevilmesini engellemekte, onu insanlardan uzaklaştırmaktadır. Gerek arkadaşları tarafından dışlanması, gerekse kendini insanlarla iletişim kurmaktan alıkoymasını onu yabancılaşmaya itmekte, yalnızlığa mahkûm etmektedir. Korkut Laçın, bu yalnızlığını kimseye güvenememesine bağlamaktadır. Küçüklüğünden beri kahramanca davranışlarıyla dikkat çekmesi, zamanla yalnızca kahramanlık ile özdeşleştirilmesine ve bir insan olarak kimliğinin unutulmasına neden olmuştur. Bu, onun güvenebileceği dostlarının, zor zamanlarında yardımına koşacak kimsesinin kalmamasına sebep olan bir durum haline gelmiştir. "*Herkes çılgınlık istiyor, beni değil*" (Yarım Kalan Yürüyüş 278) Bu nedenle Korkut Laçın'ın yıllardır tanıdığı, birlikte hayatı paylaştığı, hatta kimiyle hapse girdiği arkadaşlarıyla arasındaki ilişkiler güvene dayanmayan yüzeysel birlikteliklerden ve çıkar ilişkisinden öteye geçememiştir. Ne Hasan, ne Asım, ne Mesut ile gerçek bir dostluk kurabilmiştir. Yalnızlığını kendini

yaşadığı çevreden uzaklaştırarak kalıcı hale getirmiş; hayatının büyük bölümünü bir denizci olarak kıtadan kıtaya yolculuklarla geçirmiştir.

Korkut Laçın'ın arkadaşları ile ilişkilerinin zayıflamasında erkeğin simgesi olan fiziksel gücü ve korumacı tavrı üstlenerek farkında olmadan kadınlar arasında çekiciliğini artırımının ve çevresindeki erkekleri gölgede bırakmasının de etkili olduğu söylenebilir. Bu durum kadın karakterlerin ilgisinin diğer erkeklerden Korkut'a kaymasına, dolayısıyla diğer erkeklerin kadınlar karşısında cazibelerini yitirmelerine neden olmaktadır. Korkut'un itibarlarının yanı sıra sevdikleri kadınları da ellerinden aldığını düşünen erkek karakterlerin, Korkut'tan uzaklaşmaları ve ondan nefret etmeleri böylece kaçınılmaz hale gelmiştir.

Düş Kırınları'nın odak figürü olan Kuzey'in toplumdan uzaklaşmaya eğilimli bir karakter olduğu söylenebilir. Bunun en önemli göstergesi, yurtdışında ve İstanbul'daki hareketli hayatını bırakıp yapıt boyunca hemen hemen tüm karakterler tarafından ücra ve ıssız bir yer olarak tanımlanan Karaburun'a gelmiş ve burada yerleşmiş olmasıdır. Bu davranışının altında yatan sebep, büyük ölçüde, önceki hareketli hayatının ve bu sırada yaptığı seçimlerin ona ve çevresine vermiş olduğu zararların sorumluluğundan kurtulamaması ve benzer hataların tekrarlanmasını istememesidir. (Sami'yi mutlu ve tehlikelerden uzak yaşamından çekip kendisiyle birlikte tehlikenin içinde yaşamaya ikna eden Kuzey'in bir süre sonra bir çatışmada Sami'nin bacaklarını kaybetmesinden kendini sorumlu tutması buna örnek olarak gösterilebilir.)

Kuzey'in yaşadığı ilişkilere bağlı olarak toplumdan kaçışı farklı bir biçimde ortaya çıkmaktadır; Kuzey ile Şafak'ın birlikteliklerinin aniden bitmesinden sonra Kuzey'in kabuğuna çekilip toplumdan uzaklaşması göze çarpar.

“Şafak’ın o garip, fırtınalı akşamüstü arabasına binip gitmesinden sonra Kuzey kendisini garip bir kozanın içine hapsetti; tabuta benzeyen derin bir sessizliğin içine. O andan itibaren ona ulaşamadık. Sanki ömrünü tamamlamış, canlılığın başka bir evresine geçmenin eşiğinde, zamanının gelmesini bekliyordu.” (Düş Kırğınları 233)

O günden itibaren hayata bakışı değişen Kuzey, hayatla bütün bağlarını koparmış, uzun yıllardır birlikte yaşadığı yakın arkadaşı Sami’yle bile iletişimini eskisi gibi devam ettirememiştir. Ondan hoşlanan kadınlardan hiçbiriyile birlikte olmamış, yalnızca Şafak’a olan benzerliğiyle tanıtılan Çiğdem bu özelliğiyle onun aklını karıştırabilmiştir. Bu kafa karışıklığı da onun Çiğdem’e aşık olmasıyla değil, Şafak’ı daha sık anımsamasıyla ve iyice içine kapanmasıyla sonuçlanmıştır. Kuzey, yapıt boyunca kendini ölmüş biri olarak gördüğünü tekrarlamakta, insanların ondan bu denli büyük beklentileri olmasını anlamlandıramamaktadır.

İki yapıtta da odak figürler geçmişte yaşadıkları olayların etkisinden çıkamadıkları için toplumdan kaçmakta ve yalnızlıklarına sığınmaktadırlar. Karakterlerin düzenli günlük alışkanlıkları ve kalabalığa karışmalarına yardımcı olacak birer iş hayatının olmayışı dikkat çeker. Buna ek olarak iki eserde de odak figürün kalabalık ortamlardan rahatsız olma, insanlarla birlikte olmak istememe gibi davranışları yapıtların başından sonuna dek baskın biçimde gözler önüne serilmiştir.

“Gözden uzak düzlükteki yüzme havuzunun çevresine yerleştirilmiş masalarda otuz kırk kişilik bir kalabalık var. Sıkıntıyla duruyorum. Gelmek için yanlış zamanı seçtim.” (Yarım Kalan Yürüyüş 15)

3.AŞKTAN KAÇIŞ

İki yapıtta da odak figürlerin aşktan kaçışı baskın biçimde görülmektedir. Kuzey ve Korkut kadınların ilgisini çeken erkeklerdir; buna rağmen yapıt boyunca hiçbir kadınla yakınlaşmamakta, bundan özellikle kaçınılmaktadırlar, oysa iki yapıtta da odak figürlere aşık olan birçok kadın karakter bulunmaktadır. Bu kadınlardan bazılarının dostluk ve güvenilirlik özellikleri (Düş Kırğınları'nda Handan, Yarım Kalan Yürüyüş'te Aslı), bazılarının neşeli ve hayat dolu oluşu (Düş Kırğınları'nda Erica, Yarım Kalan Yürüyüş'te Ferzan), bazılarının ise fiziksel güzelliği(Düş Kırğınları'nda Çiğdem, Yarım Kalan Yürüyüş'te Lerzan) ön plana çıkarılmıştır; bu karakterlerin tamamı sevdikleri adama yakınlaşabilmek için çaba sarf etmiş; fakat hiçbiri ilgilerine karşılık bulamamıştır. Kadın karakterlerin, odak figürlerin soğuk, hatta tepkisiz tutumları karşısında bile aşklarından vazgeçmemeleri, aksine onlarla iletişim kurmaya, kabuklarını kırmaya ve yakınlaşmaya çalışmakta ısrar etmeleri dikkat çeker. Kadınların bu yoğun ilgisi Düş Kırğınları'nda içgüdülerle açıklanmaktadır:

“Kadınlar Kuzey’de ne buldular? Şafak, Erica, Çiğdem... ha bu arada bir de eski karısı varmış, o, hatta Handan Hanım... Hepsi şu ya da bu nedenle Kuzey’e aşık oldular.(...) O kadınların hepsi kokuyu aldılar. Hem de onu görür görmez: Kadın sevmeyi bilen bir erkeğin kokusunu. Sevgisi geçici değil, kalıcı olan erkek, vazgeçmeyi, unutmayı bilmeyen erkek... Sevdi mi sonsuza kadar sever.”(Düş Kırğınları 158)

Sevgilerinin sonsuzluğu ve zaman tanımayışı açısından karşılaştırıldıklarında Korkut ve Kuzey benzer karakterlerdir; Kuzey beş yıl önce Şafak’la yaşadığı aşkın, Korkut ise henüz küçük bir çocukken kuyuya atlamasına sebep olan Ayşe’ye olan duygularının üstesinden gelememiş, gelmemeyi seçmiştir. Geçmişe olan bu bağlılıkları, bir yandan karşı cinsin onlara duyduğu ilgiyi artırırken, diğer yandan onların yeni aşklara ve

kadınlara karşı ilgisiz kalmalarına, tepkisiz ve soğuk bir duruş sergilemelerine sebep olmaktadır. Yarım Kalan Yürüyüş'te Korkut'u kadınlar tarafından çekici bulunmasında cesareti ve çılgınlık olarak nitelendirilen risk almaktan korkmama özelliğinin de etkili olduğu belirtilmektedir. *"Küçültücü, yakışsız bulsanız da sizi istiyorum: Gözlerinizi kapatıp çılgınlığı tarif ettiğiniz andan beri."*(-Lerzan) (Yarım Kalan Yürüyüş 253)

Korkut'un aşktan uzak durması, aşk yüzünden acı çekme deneyimini çok küçük yaşta ve çok derinden yaşamış olmasıyla ilişkilendirilebilir. Henüz altı yaşındayken bulunduğu yetimhaneye yeni gelen Ayşe'ye aşık olması, Korkut'un tüm yaşamını etkilemiştir. Yapıtta henüz yetimhanede küçük bir çocukken Ayşe'ye bağlılığının kuvvetli olduğu, onun için riskler almaktan, cezalandırılmasına sebep olacak davranışlarda bulunmaktan çekinmediğinin altı çizilir. Korkut, Korkut'un bir psikolog olan arkadaşı Aslı, ifadesinde ailesi olmayan ve yetimhanede büyüyen bir çocuk olarak o zamanlar Korkut için bağlılık kavramının yerleşmemiş olduğunu, o yüzden başka birine körü körüne bağlanmasının tehlikeli sonuçlar yaratabileceğini vurgulamaktadır. Bu ifade Ayşe'ye olan bağlılığının Korkut'un kişiliğini, yaşam tarzı ve seçimlerini bu denli kökten değişimlere itmesini açıklamakta okura yardımcı olmaktadır. Sevgi ve bağlılığı ailesinde tanımamış olduğu için bu konuda büyük bir boşluk hissi ve eksiklikle büyüyen Korkut; sevebileceği ve hatta aşık olabileceği biri olarak gördüğü Ayşe ile tanıştığında içindeki o güne kadar yönlendirilmemiş sevgiyi Ayşe'ye aktarmış, ona sıkı ve koşulsuz biçimde bağlanmıştır. Korkut'un yaşamındaki en önemli varlık olan Ayşe yetimhaneye geldiğinden iki yıl sonra evlat edinilmiş ve Korkut'un hayatından bir anda tamamıyla çıkmıştır. Aslı, bu ayrılığı henüz çocuk yaştaki Korkut için büyük bir şok olarak tanımlamaktadır. Korkut, sevgi, aşk ve bağlılık kavramlarının tüm anlamlarını Ayşe'ye yüklemiş, Ayşe'nin gidişi ile bu kavramlar onun için anlamını tamamen yitirmiştir. Bu nedenle onunla ilgilenen bu denli çok sayıda kadın bulunmasına rağmen Korkut hayatı boyunca başka bir kadına bağlanamamış, aynı sevgiyi bir daha yaşayabileceğine ihtimal bile vermemiştir.

“ ‘Ya sana aşık oluyorsam?’ ‘Olmamalısın,’ diyorum. ‘Biliyorum,’ diyor Ferzan.

Sana aşık olmamam gerektiğini, beni önemsemediğini, gideceğini, hepsini biliyorum.” (Yarım Kalan Yürüyüş 104)

Korkut’un bağlanmayı gerektirmeyen daha yüzeysel ilişkilerden de kaçınması ise, Ayşe’yi ve ona olan sevgisini unutmamayı seçmesi ile açıklanabilir. “*Kolumdaki parmaklara bakıyorum. Dokunuşu kovmak istediğim bir düşünce gibi beynime yayılıyor.*”(-Korkut, *Lerzan için*) (Yarım Kalan Yürüyüş 253). Korkut’un Ayşe’ye karşı bu sevgisi ve bağlılığı karşılıksızdır. Yıllarca Ayşe’yi düşünerek yaşayan Korkut sonunda onun izini bulduğunda Ayşe evli ve çocuk sahibi bir kadındır; üstelik Korkut’u tanımamış, yalnızca varlığından tedirgin olduğu bir yabancı olarak tanımlamıştır. Buna rağmen onu hayatından çıkarmamayı bilinçli olarak seçen Korkut, bu seçimini şu şekilde açıklamaktadır: “*Unutmak, bir çeşit vazgeçmektir.*”(-Korkut) (Yarım Kalan Yürüyüş 169)

Düş Kırınları’nda Kuzey’in aşk olgusuna yabancılaşmasının sebebi geçmişte Şafakla yaşadığı aşkı unutamamasıdır. Kendinden oldukça genç olduğunu, Karaburun’a yalnızca bir araştırma için geçici olarak geldiğini, bir de sevgilisi olduğunu bilmesine rağmen Şafak’a aşık olan Kuzey, bu aşkın etkilerini yapıt boyunca üstünde taşımaktadır. Kuzey, aşkın bitiminden beş yıl sonraki yaşantısında bile gündeliğin küçük detaylarından ona Şafak’ı hatırlatacak parçalar bulmakta, özellikle uzamlardan etkilenerek sık sık geriye dönüşler yaşamaktadır; bu durum da onu ancak alkolle uyuşturabildiği bir acıya ve hayatının geri kalanını aşktan uzak geçirmeye mahkum etmektedir. Çektiği acının temelinde, Şafak Karaburun’u son kez terk ederken onun gitmesini engellemediğinden dolayı duyduğu suçluluk vardır. Oysa Kuzey’in, Şafak’ın ‘Karaburun’u bir daha gelmemek üzere terk etme’ kararına itiraz etmemesinin asıl nedeni; henüz çok genç ve başarılı bir kadın olan Şafak’ı gerçekten sevmesi, onun geleceğini gölgelemek ve kariyeriyle arasına girmek istememesidir. Şafak ise Kuzey’e büyük bir tutkuyla aşiktir ve Kuzey istediği takdirde kariyeri ile geleceğini yok sayıp yanında kalmaya hazırdır.

“ ‘Az sonra gidiyorum...’ Sözlerini beddua eder gibi tamamlıyor: ‘Umarım günün birinde aşık olmanın ne demek olduğunu öğrenirsin.’ ‘Kal, sabah gidersen’ bile demiyorum... (...) Onu bıçakladım. Her şey kanıyor: gözleri, ağzı, elleri, tüm bedeni... Ve tabii ruhu.” (Düş Kırınları 225)

Bu olaydan sonra Karaburun’u terk eden Şafak’tan bir daha ne Kuzey, ne de Şafak’ın ablası haber alır; dolayısıyla dile getirilmemesine rağmen bir kaza geçirmiş ya da intihar etmiş olduğu fikri ortaya çıkmıştır. İyi niyetinin iki taraf için de bu denli ağır sonuçlar doğurmasının hazmedilemez ağırlığı, sevdiği kadını farkında olarak böylesine derinden incitmiş olmanın suçluluğuyla birleşince, acı, Kuzey’in altından kalkamayacağı bir boyuta ulaşmış ve hayatı boyunca peşini bırakmamıştır. Kuzey de Korkut gibi aşk sözcüğünün anlamını tek bir kişiye yüklemiş, onun hayatından çıkmasından yıllar sonra bile başka kadınlarla benzer duyguları yaşayamamıştır.

Kuzey’in kadınlardan kaçmasının nedenlerinden biri de yaşanmışlıkların ve suçluluk duygusunun onu kendi benliğinden uzaklaştırmış, kendini kabul edemez hale getirmiş olmasıdır. Kendini yaşlı ve hatta ölmüş biri olarak gören Kuzey, kendine yaklaşan kadınların hayat dolu, kendisinin ise onlarla bağdaşamayacak kadar hayattan kopuk olduğunu; bu iki karşıt özelliğin bir arada varolamayacağını düşündüğü için Handan, Çiğdem ve Rana, en önemlisi de Erica’dan uzaklaşmıştır.

“...Erica ise sağımda, kırk yaşında bir kadının ne kadar sağlıklı olabileceğinin kanıtıymış gibi duruyordu. Almanya ile Karaburun arasında bıktırıcı seyahatler; çoğu yaşlı bir sürü kadınla üç hafta boyunca baş etmek ve dağların tepesindeki o uzun yürüyüşler... Galiba onunla yatamamamın nedeni buydu. Hayat dolu oluşu. Canlı ile ölünün uyumsuzluğu; ters yönlerde doğru gidiyorduk.” (Düş Kırınları 27)

Kuzey'in iç çatışmalarının aşk ile arasına girmesi durumu yalnızca canlı- ölü çatışması ile değil, kendini sevicek biri olarak görmemesi ile de somutlaşmıştır. Bu durum, çok güçlü bir aşkla bağlandığı, hayatını derinden etkilemiş bir kadın olan Şafak'la arasına girmiş; onu ne kadar severse sevsin, kendisinin eşit derecede sevilebileceğine inanamamasına neden olmuştur. Geçmişte yaptığı ve yürütemeyip sona erdirdiği evlilik sonucunda kadınları mutlu edemeyeceği yönündeki düşünceye ve aşka inançsızlığa yönelen Kuzey'e bu konuda Şafak karşı çıkmıştır:

“ İnanmadığın aşk değil, sensin. Kendine inanmıyorsun. İnançsızlığının altında senden başka hiçbir şey yok. Çünkü birisinin sana delice aşık olabileceğini kabul etmek istemiyorsun; kendini hor gördüğünden mi, neden?”
” (Düş Kırınları 223)

Şafak'la ayrılmalarından beş yıl sonra karşısına çıkan Çiğdem, Şafak'a olan benzerliğiyle Kuzey'in dikkatini çeker. Gerek fiziksel özellikleri gerekse davranışları ile ona sürekli Şafak'ı hatırlatan Çiğdem, Kuzey'i büyük bir ikileme sürükler; Kuzey bir yandan onu sevdiğini söyleyen Çiğdem'i çekici bulmakta, bir yandan da onu her gördüğünde Şafak'ı hatırlamakta ve acılar içinde kıvrınmaktadır. Bu acının içinde sevmek istese bile geçmişten kopamamasının, belleğine ve yüreğine söz geçirememesinin yarattığı rahatsızlık ile Şafak'ı hatırladığında benliğini kaplayan suçluluk duygusu harekete geçmekte ve Kuzey'i kendi varlığına katlanamaz hale getirmektedir.

4. KENDİNDEN KAÇIŞ

Korkut ve Kuzey'in, gerek (hem kendilerinin hem de toplumun etkisiyle) toplumla çatışmaları, gerek geçmişin izlerini ağır biçimde taşımaları, gerekse kendileriyle bitmek bilmeyen iç hesaplaşmaları onları huzura erişmekten alıkoyan etkenlerdir. Onları toplumdan ve aşktan uzaklaşmaya iten, bu iç huzursuzluğun kendileri ile, buna bağlı olarak da çevreleri ile barışık olmalarını engellemektedir. Kısacası, tüm kaçışların dayandığı nokta kendinden kaçmaktır. Odak figürler, dostları ile ilişkilerini yıpratmakta, aşka sırtlarını dönmekte, kendilerini yeni kişiler tanımaya kapatmış biçimde yaşamakta; bu nedenle yalnızlığa hapsolmaktadırlar. Bütün bunlara neden olan da kendileriyle savaş halinde olmaları, aşırı sorumluluk duyguları, bitmemiş iç hesaplaşmaları ve geçmişten getirdikleri pişmanlık ve acılarıdır. Yalnızlığına hapsolmuş, kendi dünyasında yaşayan bu bireylerin iç dünyasının da huzur ve mutluluktan uzak olması onları kendilerinden de kaçmaya itmiştir. Odak figürler bu durumda ne dış dünyada, ne de kendi dünyalarında barınabilmiş, benliklerini yönlendirecek bir yer arayışına girmişlerdir. Bu durum odak figürün varlığını Düş Kırgınları adlı yapıtta alkolizme, Yarım Kalan Yürüyüş adlı yapıtta ise kurtarıcılığa yönlendirerek yaşamını katlanılır kılmaya çalışmasını doğurmuştur.

Düş Kırgınları adlı yapıtta Kuzey'in kendini sorumlu gördüğü iki önemli olay bulunmaktadır. Bu olaylardan en önemlisi, Şafak'la ayrılığıdır. Şafak'ın Karaburun'dan ayrılmasına izin vermesi, hatta gitmesini kolaylaştırmak için son günleri ona soğuk davranarak geçirmesi aslında onun geleceğine olan saygısının, önündeki yılları elinden almayı bencillik olarak görmesinin bir sonucudur. Buna karşılık; bu seçiminin her ikisi için de bu denli olumsuz sonuçlanacağını tahmin edememiş olması, bu olayın ömrü boyunca altından kalkamayacağı bir suçluluk, bir ağırlık olarak hayatına yerleşmesine neden olmuştur. Suçluluğunu duyduğu bir başka olay peşinden tehlike dolu bir hayata sürüklediği Sami'nin; düşürüldükleri bir tuzak sonucu yaralanarak bacaklarını kaybetmesidir. Sami bu olayda onun payı olmadığını kabullenmiştir; buna rağmen,

Kuzey, gelişmiş sorumluluk duygusunun etkisiyle kendini suçluluk duygusundan kurtaramamaktadır.

Kuzey'in iç dünyasını kendisi için bu denli çekilmez kılan yalnızca hataları nedeniyle suçluluk duyması değildir; Şafak'la ayrılıkları, onu suçluluk duymanın ötesinde özlem ve aşk acısıyla da karşı karşıya getirmiştir. Kuzey, yapıt boyunca güçlü belleği ve ne kadar istese de yaşanmışlıkları belleğinden silememe özelliği ile tanıtılır. *“İnsanlar ikiye ayrılıyordu; geçmişinden kopabilenler ve bunu asla başaramayanlar...”* (Düş Kırgınları 232) Bu özelliği uzamlardan etkilenen ve anılarını uzamlarla bütünleşmiş biçimde saklayan yapısıyla birleşince Karaburun'un her köşesinde kendine Şafak'ı hatırlatacak detaylara rastlaması, genç kadınları Şafak'a benzetmesi ve bu anılarla kendine adeta işkence etmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Okur, Kuzey'in sık sık gözyaşı döktüğüne tanık olur; fakat bunu bilinçsizce yaptığı her defasında özellikle vurgulanır. Kuzey hayatını tüketilmiş olarak nitelendirmekte, kendini ölmüş varsaymaktadır, ölüm imgesi yapıtta özellikle Kuzey'in ağzından sıklıkla tekrarlanır.

“ ‘Peki neden ağlıyorsun?’ ‘Ağlıyor muydum? Lanet olsun! Ölmüştüm ama hala gözyaşlarım ve Allah'ın belası şu belleğim vardı: Unutmayan, inatçı bir bellek. ‘Ne zaman yirmi beş yaşında bir kız görsem ağlarım,’ dedim. ‘Bilmiyor musun?’ ” (Düş Kırgınları 41)

Şafak gittikten sonra hayatının amaçsız bir zaman boşluğuna dönüşmesiyle birlikte Kuzey, çektiği acıları uyuşturmak için alkole yönelmiştir; sarhoşken belleğine söz geçirebildiğini, böylece biraz olsun geçmişten kopabildiğini hissetmektedir. *“(Şafak'ın)Yüzü, belleğimi saran alkol buharının ardında solalı ne kadar zaman geçti?”* (Düş Kırgınları 13) Aşırı alkol tüketimi, Kuzey'in günlerini bilinçsiz bir boşlukta geçirmesine sebep olmakla birlikte bir yandan da ona geçici bir huzur vaat etmekte, bu nedenle peşini bırakmayan anıları yüzünden katlanılmaz hale gelen yaşamına çözüm

olabilecek bir seçenek gibi görünmektedir. Bu alışkanlığın bağımlılığa dönüşmesi sonucunda Kuzey bir günü bile ayık geçirmeye katlanamayacak hale gelecektir.

“Yüzümden süzülen sular yatağa damlıyordu. Havluyla sildim. Tekrar damladı: galiba ağlıyordum. İçmedim mi ağlıyordum. Bu gidişle saat üçe kadar dayanamayacağım...” (Düş Kırğınları 13)

Alkol tüketimi ve sürekli sarhoşluğun Kuzey'in çevresiyle ilişkilerini etkilemesi de zaman içinde kaçınılmaz olarak ortaya çıkmıştır. *“Elimi uzatınca, ‘Şişeyi bitirmişsin,’ dedi. Sesi hala dost değildi.” (Düş Kırğınları 11)* Alkole olan düşkünlüğü özellikle en yakın dostu Sami ile onu karşı karşıya getirmiştir.

“ ‘Biliyor musun,’ dedim. ‘Çok az kaldı. Otuz yıl sonra senden nefret etmeme tam şu kadar kaldı.’ Sami, parmaklarımı sıkıştırıp birkaç haftaya indirdiğim zamana bakmadı.” (Düş Kırğınları 17)

Alkolü sorunlarına bir çözüm olarak gören ve bu nedenle hayatına dâhil eden Kuzey, onun aslında bir çözüm değil başlı başına bir sorun kaynağı olduğunu ondan kopamayacak duruma geldiğinde fark etmiş, bu da onu büsbütün çaresizliğe sürüklemiştir. Kuzey artık kendine ve yaşamına ne ayıkken ne de sarhoşken katlanabilmekte, bu nedenle ölümü bir kurtuluş olarak görmektedir. Kitaptaki ölüm imgeleri bu nedenle bu denli yoğun kullanılmaktadır. *“...ölme dileği, acı çekmeme isteğinden başka bir şey değil.” (Düş Kırğınları 10)* Bu durumun farkında olan Sami ve Çiğdem, onun sorumluluk duygusunun gücünden yararlanmış, verdiği bir sözden dönmeme özelliğini bildikleri için intihar etmeyeceğine söz vermesini istemişlerdir. Ölmek istediğini, ölümü bir huzur ve kurtuluş olarak gördüğünü sık sık yineleyen Kuzey, verdiği söz nedeniyle intihara teşebbüs etmemiş; fakat ölmek için başka yollar aramış, bazen de sadece *Tanrı'nın önüne ölmek için bir fırsat çıkarmasını* beklemiştir. Bir süre sonra mafya ile başı derde girdiğinde bunun beklediği fırsat olduğunun ayırdına varmış ve bu fırsatı

değerlendirmiştir. *“Bana ve Çiğdem’e intihar etmeyeceğine söz vermişti, sözünü tuttu. Tanrı yardım etti, bu iş için bir katil gönderdi ona...”* (-Sami) (Düş Kırğınları 242)

Yarım Kalan Yürüyüş’te kendinden kaçış olgusu insanlıktan kaçış olarak karşımıza çıkar. Odak figür Korkut Laçin’in küçük yaşta, henüz kişiliğini geliştirmeye çalışırken geçirdiği büyük şok, ailesinin olmaması ve şefkatten uzak bir yetimhanede büyümesi onun duygusal gelişiminde büyük eksiklik ve farklılıklara yol açmıştır. Bu farklılıklar olaylara ve kişilere ve gülmek, ağlamak gibi insanlık özelliklerine yüklediği anlamların, bu anlamların onda yarattığı duyguların ve verdiği tepkilerin diğer insanlardan farklı biçimde ortaya çıkması ile sonuçlanmıştır. Korkut, geçmişinden getirdiği bu eksiklik nedeniyle insan olma fikrini benimseyememiş; yapıt boyunca insanlığı ve insanlığın amacını sorgulamıştır. Sıklıkla eğer seçme şansı olsaydı bir hayvan olmayı tercih edeceğini yineleyen Korkut, kendine kurtarıcılığı görev edinerek Tanrılığa soyunmuştur. *“Yalnızca insan olmaya katlanmak, kurtarmaya kalkışmamak! Sizce korkunç bir mahkûmiyet değil mi?”* (Yarım Kalan Yürüyüş 269) Korkut’un insanları yaşam amacı açısından hayvanlarla karşılaştırması Ahmet Haşim’in Münekkit adlı denemesini anımsatmaktadır: *“Hayvan, gayesine varmış, duruyor; insan gayesini hâlâ aramakla meşguldür.”* Ahmet Haşim, bu denemesinde Korkut Lâçin gibi insanlığın var oluş amacını hâlâ bulamamış olduğunu, buna karşılık hayvanların her birinin yaşamlarını adadıkları birer hedefi olduğunu vurgulamaktadır. İnsanın hayvandan ayrılan yönü olarak değerlendirilebilecek bu özellik, insanın çektiği acıların kaynağını oluşturmaktadır.

Korkut’un gülme olgusuna zihninde çelişkili karşılıklar bulması, belirli bir anlam yükleyememesi yapıt boyunca süregelen bir durumdur. Metin, onun yerli yersiz güldüğüne; Asım, korktuğunda; Hasan, acı çekerken güldüğüne; Ferzan ise gülmeyi önemseydiğine ve bir güzellik ölçütü olarak gördüğüne tanık olmuştur. Bir davranışa bu denli birbirine karşıt anlamlar yükleyen Korkut Lâçin’in aklının böylesine karışık olmasının sebebi: Çocukluğunu mutluluk ve şefkatten uzak bir ortamda geçirmiş; aşkı ve acıyı bu

yıllarda en yoğun haliyle tatmış olmasıdır. Bu yaşanmışlıkların onda bıraktığı iz ağlama olgusu için de bir anlam boşluğu yaratmaktadır. Korkut, ağlamayı tamamen kendinden başkalarına ait bir özellik olarak görmektedir; bu durumun izleri ağlama olgusunu tanımlayışında görülür.

“ ‘Ağlamayın,’ diyorum. ‘Bu beni...’ Şaşırtır, diyecekken susuyorum. (...) Birini ağlarken görmeyeli ne kadar oldu? Gözyaşlarıyla aramda uzun yıllar var”
(Yarım Kalan Yürüyüş 13)

Bu duyguları anlamlandırmakta ve benimsemekte zorlanması, Korkut Laçın’ın kendini insanın en doğal hallerine yabancı hissetmesi, zaman zaman da bunları karıştırmasına yol açmaktadır. Yapıt boyunca Ferzan’ın, Aslı’nın ve Sedat’in ağlamasına tanık olan Korkut, her seferinde bu durumdan rahatsızlık duymuş; bu rahatsızlığı fiziksel acılarla tanımlamıştır.

Yarım Kalan Yürüyüş adlı yapıtın odak figürü Korkut Laçın’ın insanın duygularına yabancılığı, duygularla ve bunların ifadesiyle sürekli çatışma içinde olması, kendini bir insan olarak görememesine neden olmakta ve onu kendinden kaçışa sürüklemektedir. Kendinden kaçışını, varlığını tanrılığa yönlendirerek gerçekleştiren Korkut, çevresindeki tüm insanlara karşı kurtarıcılık görevini üstlenmiş; bu sayede hayata bir anlam yükleme arayışını bir sonuca ulaştırmıştır. “ ‘Dün gece Asım’la konuştum. Varlığınızı ancak kurtarmakla anlamlı kıldığınızı söyledi.’ ” (-Lerzan) (Yarım Kalan Yürüyüş 146)

Yaşamını adadığı kurtarıcılık görevinde aradığı anlamı bulamayan Korkut, yaşamının genelinde çaresizlik duygusunu en güçlü biçimde yaşamıştır. Bu noktadan sonra yaşamasının bir anlamı kalmadığını düşünen Korkut, Kuzey gibi ölümü bir kurtuluş olarak görmüş, bu seçimi kendisi yapmış, fakat intihar etmemiş, öldürülmüştür. Bu durum yapıtta şu şekilde açıklanmaktadır: “Korkut, son gece Asım’ın evine ölmek için gitmişti(...)ölmeye karar vermiş, intihar etmişti” (Yarım Kalan Yürüyüş 146)

5. SONUÇ

Mehmet Eroğlu'nun yapıtlarında odak figürlerin yoğun iç çatışmalar yaşadıkları ve yaşamlarını devam ettirebilmek için bir şeylere tutunma çabası içinde oldukları görülür. Bu çatışmalı ruh hali, tez için seçilen “Yarım Kalan Yürüyüş” ve “Düş Kırgınları” adlı yapıtların odak figürleri için de söz konusudur. Bu yapıtlarda, odak figürlerin geçmişin tutsaklığından kurtulamamaları sonucunda yalnızlaşmalarının ve yabancılaşmalarının ölümü seçmeye kadar uzanan sancılı süreci işlenmiştir. Her iki yapıtta da geçmişte yaşadıklarının ağırlığı nedeniyle kendi varlığına dayanamaz hale gelen odak figürler, ölümü bir kaçış, bir kurtuluş olarak görmüş, seçimlerini bu yönde yapmışlardır.

Yapıtlarda odak figürlerin kendilerinden kaçışlarının sonucunda varlıklarını yönlendirdikleri olgular, daha sonra olumsuz sonuçlara sebep olmuş, geçmişten getirdikleri acılarla birleşince onları çaresizliklere sürüklemiştir. Her iki yapıtta da kaçışların temelinde bireyin var oluş çabası ve yaşadığı iç çatışmalarla baş edemeyişi söz konusudur. Figürlerin anlam arayışı ve geçmişten kopamayışları, onları kendilerinden ve çevrelerinden uzaklaştırmış; kaçışa sürüklemiştir. Geçmişte yaptıklarının sorumluluğunu yıllarca ağır bir yük gibi taşıyan figürlerin acıları zaman geçtikçe artmış, baş edilemez hale gelmiştir. Figürler bu noktada acılarından kurtulmak için kaçışa yönelmiş; bunu kendilerini toplumdan uzaklaştırıp karşı cinsle aralarına engeller koyarak gerçekleştirmişlerdir. Tüm bunların sonucunda kendileriyle baş başa kaldıklarında ise kendi varlıklarına da dayanamamış, için alkol ve kurtarıcılığa sığınarak yaşamlarını tahammül edilir kılmaya çalışmışlardır.

Bu inceleme sonucunda Mehmet Eroğlu'nun Yarım Kalan Yürüyüş ve Düş Kırgınları adlı yapıtlarında kaçış olgusunun figürlerin var oluş çabalarına ve iç çatışmalarına çözüm olmak yerine yaşamlarını iyice çıkmaza sürüklediği, ölümü seçmelerine neden olduğu saptanmıştır.

6.KAYNAKÇA

- “Eroğlu, Mehmet”. Yarım Kalan Yürüyüşü. 3. basım. İstanbul: Can Yayınevi, 1995.
- “Eroğlu, Mehmet”. Düş Kırgınları. 4. basım. İstanbul: Agora Kitaplığı, 2005.
- “Eroğlu, Mehmet”. Yürek Sürgünü. 4. basım. İstanbul: Agora Kitaplığı, 2005.
- “Eroğlu, Mehmet”. Zamanın Manzarası. 3. basım. İstanbul: Agora Kitaplığı, 2004.
- “Eroğlu, Mehmet”. Kusma Kulübü. 4. basım. İstanbul: Agora Kitaplığı, 2005.
- “Eroğlu, Mehmet”. Geç Kalmış Ölü. 5. basım. İstanbul: Agora Kitaplığı, 2005.
- “Dıranas, Ahmet Muhip”. Şiirler. 2. basım. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1982.
- “Cüceloğlu, Doğan”. İnsan ve Davranışı. 14. basım. İstanbul: Agora Remzi Kitabevi, 2005.
- “Eroğlu, Prof. Dr. Feyzullah”. Davranış Bilimleri. 7. basım. İstanbul: Beta Basım Yayım, 2006.
- <<http://www.mehmeteroglu.info>> , Mehmet Eroğlu Resmi İnternet Sitesi, 27.05.2008
- <www.psikoloji.gen.tr>, Psikoloji Portalı, yapıtların psikolojik yönden incelenmesi, 10.04.2008
- <en.wikipedia.org>, Çevrimiçi Ansiklopedi, 01.10.2008